

Sygnatura akt XVIII C 773/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 30 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Józkowiak

Protokolant: st. prot. sąd. Anita Kubale - Bacha

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2017 r., w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Wojskowego Zarządu Infrastruktury w Poznaniu

przeciwko (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł.

o zapłatę

1. oddała powództwo,
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 10.817 zł (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

/-/ SSO Tomasz Józkowiak

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym do tutejszego sądu w dniu 27 grudnia 2016 r. powód Skarb Państwa - Wojskowy Zarząd Infrastruktury w Poznaniu wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej (...) Sp. z o.o. z siedzibą Ł. kwoty 443.422,46 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 września 2016 r. do dnia zapłaty. Jednocześnie powód wniósł o zwrot kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wyjaśnił, że w dniu 6 sierpnia 2015 r. zawarł z pozwaną w trybie przetargu publicznego umowę nr (...), której przedmiotem było wykonanie gleboznawczej klasyfikacji gruntów oraz taksacji drzewostanów wraz z określeniem typów siedliskowych lasu dla potrzeb zarządzania lasu dla terenu zamkniętego Poligon B.. Powód przytoczył istotne jego zdaniem zapisy tej umowy, w tym podał, że termin realizacji umowy strony ustaliły na dzień 24 grudnia 2015 r. oraz że za wykonanie przedmiotu umowy wykonawcy przysługiwało wynagrodzenie kosztorysowo - ilościowe w kwocie brutto 1.215.202,83 zł (netto 987.969,77 zł). Powód wyjaśnił także, że prawidłowe wykonanie umowy strony zabezpieczyły karami umownymi. Wskazał, że zgodnie z zapisem § 10 ust. 3 umowy mógł skutecznie domagać się od pozwanego zapłaty kary umownej za opóźnienie w wykonaniu przedmiotu umowy w wysokości 0,5% wartości wynagrodzenia umownego netto określonego w § 4 umowy za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia, licząc od umówionego terminu wykonania umowy. Powód podał, że pozwany opóźnił się z wykonaniem przedmiotu umowy o 116 dni i tym samym skoro kwota wynagrodzenia netto pozwanego wynosiła 987.969,67 zł, to kara umowna jest równa sumie 573.022,46 zł. Powód podał także, że co do części należnej mu kary umownej w wysokości 129.600 zł dokonał potrącenia z wierzytelnością wobec pozwanego i tym samym żąda zapłaty kary umownej w wysokości 443.442,46 zł. (k. 2-13)

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 28 lutego 2017 r. referendarz sądowy nakazał pozwaną, aby w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaciła powodowi 443.422,46 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 3 września 2016 r. do dnia zapłaty oraz na rzecz:

a) Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Poznaniu kwoty 5.543 zł tytułem czwartej części opłaty sądowej od pozwu oraz

b) na rzecz Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu upominawczym

albo wniosła w tym terminie sprzeciw. (k. 194)

W sprzeciwie od powyższego nakazu zapłaty pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwana podniosła, że kwestionuje zarówno zasadność, jak i wysokość dochodzonego roszczenia. Zdaniem pozwanej powód niezasadnie domaga się zapłaty kary umownej z tytułu opóźnienia w wykonaniu przedmiotu umowy w wysokości 0,5% wartości wynagrodzenia umownego netto określonego w umowie. Pozwana zwróciła uwagę na § 2 pkt 2 łączącej strony umowy, zgodnie z którym za zakończenie prac uważać się będzie dzień przyjęcia przez Starostwa Powiatowe prawidłowo sporządzonych dokumentów niezbędnych do wprowadzenia zmian ewidencyjnych w operatach ewidencji gruntów i budynków oraz przekazanie dokumentacji dla potrzeb urządzania lasu. Pozwana podniosła, że w dniu 23 grudnia 2015 r. została przekazana również dokumentacja dla potrzeb urządzania lasu, czyli zgodnie z ww. zapisem w umowie został zachowany „termin wykonania umowy”, a całość dokumentacji została przekazana przez wykonawcę. Nadto pozwana wskazała, że w dniu 15 kwietnia 2016 r. komisja składająca się z pracownika (...) oraz przedstawicieli nadleśnictwa dokonała końcowej kontroli i odbioru z zakresu urządzania lasu i jeśli przyjąć interpretację strony powodowej to ta data byłaby właściwą dla przyjęcia prac całościowych objętych umową nr (...) (a nie data 18 kwietnia 2017 r.). Zdaniem pozwanej w związku z powyższym liczba dni przyjętych dla obliczenia kary umownej nie była także właściwa. Dalej pozwana wskazała, że według § 10 pkt 3 łączącej strony umowy wykonawca miał zapłacić zamawiającemu karę umowną w wysokości 0,5% wartości netto umowy określonej w § 4 za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia usługi niezrealizowanej w terminie, co oznacza, że o opóźnieniu w wykonaniu usługi można mówić wyłącznie do usługi o wartości 129.600 zł i od tej kwoty naliczać kary umowne. Pozwana, na wypadek gdyby sąd uznał, że zachodzą przesłanki do nałożenia na pozwaną obowiązku zapłaty kary umownej w wysokości 443.422,46 zł (a pierwotnie 573.022,46 zł) podniosła, że kwota dochodzona przez powoda z tego tytułu jest zbyt wygórowana (stanowiłaby 58% wartości całej umowy). Z uwagi na powyższe pozwana wniosła o obniżenie kary umownej na podstawie art. 484 § 2 k.c. Ponadto zdaniem pozwanej żądanie zapłaty kary umownej za opóźnienie w wykonaniu przedmiotu umowy w wysokości znacznie przewyższającej wysokość kary zastrzeżonej za odstąpienie od umowy (w § 10 pkt 1 umowy w którym strony ograniczyły wysokość kary umownej w przypadku odstąpienia przez wykonawcę od umowy do 10% wartości wynagrodzenia netto niezrealizowanej umowy) może być potraktowane jako żądanie zapłaty kary umownej rażąco wygórowanej. Pozwana wniosła także, aby w przypadku uznania przez sąd za zasadne obciążenie pozwanej karą umowną, rozważyć możliwość obciążenia ją tą karą w wysokości 10% wartości netto niezrealizowanej umowy. (k. 197-198)

W piśmie procesowym z dnia 3 lipca 2017 r. powód podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie. Nadto, odnosząc się do twierdzeń i wniosków pozwanej zawartych w sprzeciwie od nakazu zapłaty powód podniósł, że konstruowane przez pozwaną w oparciu o § 2 ust. 2 łączącej strony umowy twierdzenia jakoby powód dochował terminu przekazania dokumentacji dla potrzeb urządzania lasu już poprzez samo przekazanie jakiegokolwiek dokumentacji, są sprzeczne z brzmieniem umowy i jej celem, zasadami logiki oraz zgodnym zamiarem stron. Powód podniósł, że w § 2 ust. 2 umowy strony ustaliły, że za zakończenie prac uważać się będzie dzień przyjęcia przez Starostwo Powiatowe prawidłowo sporządzonych dokumentów niezbędnych do wprowadzenia zmian ewidencyjnych w operatach ewidencji gruntów i budynków oraz przekazanie dokumentacji dla potrzeb urządzania

lasu. Przymiotnik „prawidłowy” miał się odnosić do wszystkich dokumentów składających się na przedmiot umowy, w tym dokumentacji dla potrzeb urzędnia lasu. Powód podniósł także, że nie ma racji pozwany twierdząc, że kary umowne za niedotrzymanie terminów określonych w umowie winny być naliczane od kwoty 129.600 zł, gdyż podstawą kar miała być wartość umowy netto. Powód podniósł także, iż pozwana przyznaje niejako, że w zakresie części zobowiązania o wartości 129.600 zł wykonała zobowiązanie po terminie. Powód wskazał, że strony w sposób właściwy i uzasadniony określiły daty krańcowe naliczania kar umownych oraz że brak jest podstaw do miarkowania kar umownych naliczonych pozwanej. (k. 237-240)

Na rozprawie w dniu 26 lipca 2017 r. strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska. Ponadto pełnomocnik powoda oświadczyła, że podstawą naliczania kar umownych, które dochodzone są w niniejszym postępowaniu jest § 10 ust. 3 w związku z § 4 ust. 1 umowy z dnia 6 sierpnia 2015 r. (k. 248, 249v)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W trybie przetargu nieograniczonego powód wybrał pozwaną spółkę do realizacji zadania pod nazwą „Weryfikacja i aktualizacja użytków gruntowych na terenie K-2201 B. w celu zmniejszenia opłat”.

Dnia 6 sierpnia 2015 r. powód reprezentowany przez Szefa Wojskowego Zarządu Infrastruktury w Poznaniu (dalej także jako: (...)) lub (...) zawarł z pozwaną (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. (dalej także jako: (...)) umowę nr (...). Przedmiotem tej umowy było wykonanie gleboznawczej klasyfikacji gruntów oraz taksacji drzewostanów wraz z określeniem zabiegów gospodarczych i typów siedliskowych lasu dla potrzeb urządzania lasu dla terenu zamkniętego Poligon B.. Szczegółowy opis prac geodezyjnych, urządzeniowych oraz glebowo siedliskowych został wyszczególniony w opisie przedmiotu zamówienia będącym załącznikiem nr 1 do tej umowy (§ 1 ust. 1 i 2 umowy). Termin realizacji przedmiotu umowy strony ustaliły na dzień 24 grudnia 2015 r. (§ 2 ust. 1 umowy). Strony uznały, że za zakończenie prac uważać się będzie dzień przyjęcia przez starostwa powiatowe prawidłowo sporządzonych dokumentów niezbędnych do wprowadzenia zmian ewidencyjnych w operatach ewidencji gruntów i budynków oraz przekazanie dokumentacji dla potrzeb urządzania lasu (§ 2 ust. 2 umowy), przy czym w opisie przedmiotu zamówienia stanowiącym załącznik nr 1 do umowy wskazano, że zamówienie uzna się za wykonane po podpisaniu przez zamawiającego protokołu końcowej kontroli i odbioru całości dokumentacji, tj. dokumentacji opisowej, numerycznej i kartograficznej, a odbiór potwierdzony będzie protokołem końcowej kontroli i odbioru prac zatwierdzonym przez przedstawiciela zamawiającego i Nadleśnictwa Ł.. Pozwana spółka za działania i zaniechania podwykonawcy odpowiadała jak za działania i zaniechania własne (§ 2 ust. 6). Za wykonanie przedmiotu umowy Wykonawcy przysługiwało wynagrodzenie kosztorysowo - ilościowe w kwocie brutto 1.215.202,82 zł. Strony ustaliły, że wynagrodzenie obejmuje całość poniesionych kosztów, w szczególności zużytych materiałów i sprzętu (§ 4 ust. 1 i 2 umowy).

W § 1 ust. 4 umowy postanowiono, że obszar, na którym realizowane były umówione prace stanowi własność Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwo Ł., pozostający w użytkowaniu Wojskowego Zarządu Infrastruktury w Poznaniu, który to obszar stanowi tereny zamknięte na podstawie decyzji Ministra Obrony Narodowej nr 393/MON z dnia 30 września 2014 r. „w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej” zgodnie z art. 4 ust. 2a ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Strony ustaliły, że powodowi przysługuje prawo ciągłego sprawdzania stanu realizacji zamówienia poprzez kontrole bieżące wykonywanych prac. Z upoważnienia Zamawiającego sprawdzenia mógł dokonywać wyznaczony przedstawiciel Nadleśnictwa Ł. (§ 3 ust. 1 umowy). Zakończone prace terenowe oraz kameralne podlegać miały kontroli końcowej i odbiorowi prac (§ 3 ust. 2 umowy). Kontrole i odbiory miały być przeprowadzone zgodnie z wytycznymi zarządzenia nr 63 Dyrektora Generalnego Lasów państwowych z dnia 13 sierpnia 2002 r. w sprawie kontroli i odbioru prac urządzeniowych zleczanych przez Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych (§ 3 ust. 4 umowy).

Kwestia odbiorów została uregulowana w § 3 i w § 11 umowy. Ostateczny odbiór przedmiotu nastąpić miał w terminie określonym przez strony. Odbiór miał być poprzedzony sprawdzeniem zgodności ich wykonania z wymogami wyszczególnionymi w opisie przedmiotu zamówienia będącym załącznikiem nr 1 do umowy. Z odbioru przedmiotu

umowy miał zostać sporządzony protokół podpisany przez strony (§ 3 ust. 5-7 umowy, § 11 ust. 4 umowy). Odbiór miał zostać poprzedzony sprawdzeniem zgodności wykonania prac objętych umową z wymogami technicznymi - wizja w terenie (§ 11 ust. 3 umowy).

Strony postanowiły, że pozwana powiadomi Zamawiającego na 7 dni przed terminem określonym w § 3 o stanie realizacji umowy oraz niezwłocznie o ewentualnych zagrożeniach jej wykonania. Strony na okoliczność wykonania umowy miały spisać protokół zdawczo - odbiorczy (§ 12 ust. 1-2 umowy). W opisie przedmiotu zamówienia stanowiącym załącznik nr 1 do umowy (i tym samym jej integralną część) zastrzeżono, że Zamawiający przy udziale upoważnionego przedstawiciela Nadleśnictwa Ł. zobowiązuje się do kontroli i odbiorów bieżących w terminie 14 dni od daty otrzymania pisemnego zawiadomienia o zakończeniu etapu prac oraz odbioru końcowego w terminie 14 dni od daty przedłożenia wymaganych materiałów. W opisie przedmiotu zamówienia wskazano także, iż zamówienie uznaje się za wykonane po podpisaniu przez Zamawiającego protokołu końcowej kontroli i odbioru całości dokumentacji, tj. dokumentacji opisowej, numerycznej i kartograficznej. Odbiór miał być potwierdzony protokołem końcowej kontroli i odbioru prac zatwierdzonym przez przedstawiciela Zamawiającego i Nadleśnictwa Ł..

Należyte wykonanie umowy strony zabezpieczyły karami umownymi opisanymi w § 10. Strony ustaliły, że Wykonawca zapłaci Zamawiającemu karę umową w wysokości 0,5 % wartości netto umowy określonej w § 4 umowy za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia usługi niezrealizowanej w terminie (§ 10 ust. 3 umowy). Strony postanowiły także, iż zamawiającemu będzie przysługiwało prawo do wystawienia noty obciążeniowej i potrącenia naliczonych kar z dowolnej należności Wykonawcy (§ 10 ust. 6 umowy).

Pozwana wykonywała prace z pomocą podwykonawców, w tym firmy (...), która to firma wykonywała prace w zakresie obejmującym tematykę leśną.

dowód:

- specyfikacja istotnych warunków zamówienia w przetargu nieograniczonym na wybór wykonawcy zadania pod nazwą „Weryfikacja i aktualizacja użytków gruntowych na terenie K-2201 B. w celu zmniejszenia opłat” wraz z załącznikami - k. 23-78,
- umowa nr (...) z dnia 6 sierpnia 2015 r. wraz z załącznikami i aneksem nr (...) z dnia 23 września 2015 r. - k. 78-111,
- zeznania świadka R. G.,
- zeznania świadka A. C.,
- zeznania świadka D. B.

Pismem z dnia 25 listopada 2015 r. Szef Wydziału (...) i Zakwaterowania Wojsk R. G. zwrócił się do pozwanej z prośbą o udzielenie informacji na jakim etapie znajduje się zadanie realizowane na podstawie umowy.

W odpowiedzi na powyższe, pismem z dnia 26 listopada 2015 r., pozwana wskazała, że przewiduje wykonanie prac zgodnie z harmonogramem.

Pismem z dnia 17 grudnia 2015 r. pozwana poinformowała (...), że w związku z realizacją umowy nr (...) w dniu 23 grudnia 2015 r. zostaną przekazane do (...) materiały będące wynikiem opracowania.

W dniu 23 grudnia 2015 r. strony sporządziły protokół zdawczo - odbiorczy, na podstawie którego Zamawiający dokonał odbioru przedmiotu zamówienia w części, tj. w zakresie: aktualizacji zasięgu użytków, wyznaczenia i pomiaru wytypowanych obszarów pod odkrywkę, wykonania odkrywek podstawowych i pomocniczych wraz z obsługą saperską, gleboznawczej klasyfikacji gruntów, prac terenowych, dokumentacji dla PoDGiK i wydania decyzji. Łączna wartość wykonanych zadań została określona na kwotę 1.085.602,82 zł. W treści protokołu wskazano, że prace terenowe i kameralne opisy taksacyjne oraz kameralne glebowo - siedliskowe, na łączną kwotę 129.600 zł, zostały przyjęte

od Wykonawcy do kontroli, której dokonać miało Nadleśnictwo Ł. na podstawie upoważnienia wydanego przez (...). Zgodnie z opisem przedmiotu zamówienia (str. 5/11) Zamawiający przy udziale upoważnionego przedstawiciela Nadleśnictwa Ł. zobowiązał się do dokonania odbioru końcowego w terminie 14 dni od daty przedłożenia wymaganych dokumentów. Strony zastrzegły jednak w protokole, że te etapy prac, które nie zostały odebrane w dniu 23 grudnia 2015 r. zostaną odebrane przez zamawiającego dopiero po pozytywnej kontroli wykonanej przez Nadleśnictwo Ł.. Strony ustaliły przy tym, że Wykonawcy zostaną naliczone kary umowne za niedotrzymanie terminu realizacji umowy od dnia 25 grudnia 2015 r. od całości kwoty 1.215.202,82 zł zgodnie z § 10 pkt 3 umowy, które zostaną potrącone z faktury wystawionej przez Wykonawcę na kwotę 129.600 zł. Protokół został podpisany przez przedstawiciela (...) oraz przedstawiciela Wykonawcy.

Pismem z dnia 28 grudnia 2015 r. Szef (...) przesłał do Nadleśnictwa Ł. materiały z zakresu urządzania lasu dla nowych terenów leśnych na poligonie B. wraz z upoważnieniem do przeprowadzenia kontroli załączonych dokumentów. W piśmie tym wskazano, że w związku z nieterminowym wykonaniem umowy i wynikającą z tego koniecznością naliczenia kar umownych, ewentualne uwagi do dokumentacji powinny być niezwłocznie przesłane do (...). Nadto podkreślono konieczność odesłania dokumentów wraz z protokołem odbioru części przedmiotowego zadania po dokonaniu analizy i kontroli.

Pismem z dnia 28 grudnia 2015 r. Nadleśniczy Nadleśnictwa Ł. powiadomił (...), że dnia 4 i 5 stycznia 2016 r. planowany jest odbiór terenowy wykonanych prac.

dowód:

- pismo Szefa Wydziału (...) i Zakwaterowania Wojsk (...) z dnia 25 listopada 2015 r., nr (...) - k. 112,
- pismo pozwanej z dnia 26 listopada 2015 r. - k. 113,
- pismo pozwanej z dnia 17 grudnia 2015 r. - k.114,
- protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 23 grudnia 2015 r. wraz z załącznikami - k. 115-123,
- pismo Szefa (...) z dnia 28 grudnia 2015 r. wraz z upoważnieniem - k. 124-125,
- pismo Nadleśniczego Nadleśnictwa Ł. z dnia 28 grudnia 2015 r. - k. 126-127,
- zeznania świadka R. G.,
- zeznania świadka A. C.,
- zeznania świadka D. B.,
- zeznania świadka B. P.

Dnia 5 stycznia 2016 r. przystąpiono do komisyjnej kontroli końcowej i odbioru robót urządzeniowych. W składzie komisji odbiorowej znaleźli się przedstawiciele Nadleśnictwa Ł., przedstawiciel powoda oraz ekspert Z. B.. W kontroli i odbiorze uczestniczyło także pięciu przedstawicieli Wykonawcy (w tym przedstawiciele firmy (...), która była podwykonawcą pozwanej).

W trakcie kontroli zrezygnowano z odbioru prac glebowo - siedliskowych z uwagi na dyskwalifikujące błędy - prace te wymagały poprawienia w całości. Z uwagi na zastrzeżenia co do wykonania profili glebowych stwierdzono, iż należy zgłosić wykonanie profili i odbiór przed ich zasypaniem.

W protokole z kontroli zwrócono uwagę na „kompletny brak profesjonalizmu i niezgodności z obowiązującymi instrukcjami i wiedzą fachową w wytypowaniu lokalizacji podstawowych - wzorcowych, jak i pomocniczych typologicznych powierzchni siedliskowych oraz fatalną jakość materiałów źródłowych, podstawowe błędy w diagnozie

typów gleb i siedlisk”. Wskazano także, że opisy taksacyjne drzewostanów do przyjęcia, do poprawienia według przekazanych uwag. Zaznaczono, że Wykonawca powinien przeanalizować całość materiału źródłowego celem wyeliminowania błędów niewykazanych w kontroli końcowej, a opis taksacyjny jako całość nie może być odebrany ze względu na dyskwalifikujące błędy prac siedliskowych.

Część prac, której odbioru odmówiło Nadleśnictwo Ł. była wykonywana przez firmę (...). Przyczyna nieprawidłowości, które nie pozwoliły na odebranie prac leżała po stronie firmy (...).

dowód:

- protokół końcowej kontroli i odbioru robót urządzeniowych z dnia 5 stycznia 2016 r. wraz z załącznikami - k. 128-152,
- zeznania świadka R. G.,
- zeznania świadka A. C.,
- zeznania świadka D. B.,
- zeznania świadka B. P.,
- zeznania świadka A. N.

Pismem z dnia 19 stycznia 2016 r. Szef Wydziału (...) i Zakwaterowania Wojsk zwrócił się do pozwanej z prośbą o udzielenie informacji, na jakim etapie znajduje się poprawa części zadania w zakresie prac urządzeniowych, taksacyjnych i glebowo - siedliskowych realizowana na podstawie zawartej przez strony umowy oraz wskazanie terminu usunięcia usterek i gotowości do przeprowadzenia odbioru prac przez Nadleśnictwo Ł..

Pismem z dnia 2 lutego 2016 r. Szef Wydziału (...) i Zakwaterowania Wojsk ponownie zwrócił się do pozwanej z prośbą o udzielenie informacji, na jakim etapie znajduje się poprawa części zadania w zakresie prac urządzeniowych, taksacyjnych i glebowo - siedliskowych oraz wskazanie terminu usunięcia usterek i gotowości do przeprowadzenia odbioru przez Nadleśnictwo Ł..

W odpowiedzi na powyższe, pismem z dnia 2 lutego 2016 r., pozwana wyjaśniła, że zostały zakończone prace terenowe i laboratoryjne niezbędne do poprawy i korekty wykazanych usterek w części dotyczącej prac urządzeniowych, taksacyjnych i glebowo - siedliskowych oraz wskazała, że w dniach 4-5 lutego 2016 r. zostanie przeprowadzony odbiór poprawek do tychże prac.

W dniu 4 lutego 2016 r. Nadleśnictwo Ł. oraz przedstawiciele Wykonawcy dokonali kontroli i odbioru robót urządzeniowych, sporządzając z tej kontroli protokół. Wskazano w nim, że prace wykonano zgodnie z zapisami umowy. W tej dacie nie był jeszcze wykonany plan urządzania lasu.

dowód:

- pismo Szefa Wydziału (...) i Zakwaterowania Wojsk (...) z dnia 19 stycznia 2016 r. nr 306/16 - k. 153,
- pismo Szefa Wydziału (...) i Zakwaterowania Wojsk (...) z dnia 2 lutego 2016 r. nr 615/16 - k. 154,
- pismo pozwanej z dnia 2 lutego 2016 r. - k. 155,
- protokół kontroli i odbioru robót urządzeniowych z dnia 4 lutego 2016 r. - k. 156-158,
- zeznania świadka A. C.,
- zeznania świadka A. N.

Weryfikacja dokumentów przedkładanych przez Wykonawcę ujawniła błędy we wprowadzonych do programu taksator powierzchniach działek ewidencyjnych.

Pismem z dnia 9 lutego 2016 r. Nadleśniczy Nadleśnictwa Ł. zwrócił się do (...) o uwzględnienie wymienionych w tym piśmie uwag w sporządzonym Planie Urządzania Ł..

W konsekwencji powyższego, pismem z dnia 12 lutego 2016 r., Szef Wydziału (...) i Zakwaterowania Wojsk przekazał spółce pozwanej w/w pismo Nadleśnictwa Ł. oraz zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji, na jakim etapie znajdują się prace dotyczące Planu Urządzenia Ł. oraz wskazanie terminu gotowości do odbioru w/w prac.

Pismem z dnia 4 kwietnia 2016 r. pozwana przekazała poprawione materiały dotyczące prac urządzeniowo leśnych dla nowych terenów leśnych.

Pismem z dnia 6 kwietnia 2016 r. Szef (...) przekazał Nadleśnictwu Ł. w/w materiały.

dowód:

- pismo Nadleśniczego Nadleśnictwa Ł. z dnia 9 lutego 2016 r. - k. 159-162,
- Pismo Szefa Wydziału (...) i Zakwaterowania Wojsk (...) z dnia 12 lutego 2016 r. nr 825/16 - k. 163,
- pismo pozwanej z dnia 4 kwietnia 2016 r. - k. 164-165,
- pismo Szefa (...) z dnia 6 kwietnia 2016 r., nr (...) - k. 166,
- zeznania świadka A. C.,
- zeznania świadka A. N.

W dniu 15 kwietnia 2016 r. Komisja dokonała końcowej kontroli i odbioru robót z zakresu urządzania lasu. W protokole wskazano, że ocenę zakresu robót i terminu ich wykonania pozostawia się Zamawiającemu, zaś z punktu widzenia Nadleśnictwa Ł. prace urządzeniowe wykonane zostały częściowo i dotyczą tylko i wyłącznie terenów leśnych, bez uwzględnienia w opisie i na mapach pozostałych użytków nieleśnych. Z kolei w części dotyczącej gruntów leśnych, prace zostały wykonane poprawnie. Komisja postanowiła odebrać prace w przedstawionym zakresie. Protokół ten wpłynął do powoda w dniu 18 kwietnia 2016 r.

dowód:

- protokół końcowej kontroli i odbioru robót z zakresu urządzania lasu z dnia 15 kwietnia 2016 r. - k. 167-178,
- zeznania świadka A. C.,
- zeznania świadka D. B.,
- zeznania świadka B. P.,
- zeznania świadka A. N.

W dniu 11 sierpnia 2016 r. Zamawiający i Wykonawca sporządzili protokół zdawczo - odbiorczy w sprawie wykonania pracy geodezyjnej polegającej na weryfikacji i aktualizacji użytków gruntowych na terenie K-2201 w celu zmniejszenia opłat zgodnie z umową oraz aneksem. W protokole opisano przebieg realizacji Umowy oraz wskazano, że Zamawiający przyjmuje dzień 18 kwietnia 2016 r. za dzień przyjęcia prac terenowych i kameralnych, opisów taksacyjnych i glebowo – siedliskowych, a w konsekwencji za ostateczny termin odbioru prac wykonywanych na podstawie przedmiotowej umowy z dnia 6 sierpnia 2015 r.

dowód:

- ostateczny protokół zdawczo-odbiorczy spisany w dniu 11 sierpnia 2016 r. - k. 179-181,
- zeznania świadka R. G.

W sierpniu 2016 r. (...) wystosowało do pozwanej notę księgową nr (...) z dnia 12 sierpnia 2016 r., w której wezwano spółkę do zapłaty kwoty 573.022,46 zł w terminie 14 dni od otrzymania noty. W treści noty księgowej wyjaśniono, że kwota ta stanowi sumę kary umownej naliczonej z tytułu nieterminowego wykonania umowy. Nota została doręczona pozwanej w dniu 19 sierpnia 2016 r.

dowód:

- nota księgowa nr (...) wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru - k. 182-183,
- zeznania świadka R. G.,
- zeznania świadka A. C.,
- zeznania świadek D. B.

W dniu 7 września 2016 r. (...) wystawił notę korygującą nr (...) (korekta w zakresie nazwy spółki), natomiast pismem z dnia 8 września 2016 r. wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 573.022,46 zł w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Pisma te zostały doręczone pozwanej spółce, lecz pozostały bez odpowiedzi.

Pismem z dnia 19 września 2016 r. powód ponownie wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 573.022,46 zł w terminie 7 dni od daty utrzymania wezwania. Pismo to zostało doręczone pozwanej w dniu 20 września 2016 r.

Pismem z dnia 29 września 2016 r. powód po raz kolejny wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 573.022,46 zł w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Pismo to zostało doręczone pozwanej w dniu 3 października 2016 r.

dowód:

- nota korygująca nr (...) z dnia 7 września 2016 r. - k. 184,
- wezwanie do zapłaty z dnia 8 września 2016 r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru - k. 185-186,
- wezwanie do zapłaty z dnia 19 września 2016 r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru - k. 187-188,
- wezwanie do zapłaty dnia 29 września 2016 r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru - k. 189-190

Oświadczeniem z dnia 11 października 2016 r. Zamawiający dokonał częściowego rozliczenia należności z tytułu kar umownych w ten sposób, że potrącił wierzytelność pozwanej spółki wynikającą z faktury VAT nr (...) (obejmującej wynagrodzenie pozwanej za wykonanie łączącej strony umowy w zakresie prac leśnych) opiekującej na kwotę 129.600 zł z wierzytelnością z tytułu naliczonych za nieterminowe wykonanie umowy kar umownych. Pozwany odebrał oświadczenie o potrąceniu w dniu 14 października 2016 r.

dowód:

- oświadczenie Szefa (...) o potrąceniu z dnia 11 października 2016 r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru - k. 191-192,
- zeznania świadka R. G.

Naliczone przez powoda kary umowne nie zostały przez pozwaną zapłacone.

dowód:

- zeznania świadka A. C.

Przedstawiony stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów, które uznał za wiarygodne.

Na rozprawie w dniu 26 lipca 2017 r. sąd oddalił wniosek pozwanej o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka R. K. (k. 249v) jako spóźniony (art. 207 § 6 k.p.c.).

Sąd nie kierował stron do mediacji (jak się tego domagała pozwana), albowiem powód wyraźnie się temu sprzeciwił w piśmie z dnia 3 lipca 2017 r. (k. 238).

Sąd nie prowadził postępowania dowodowego w szerszym zakresie, albowiem strony się tego nie domagały (por. oświadczenia pełnomocników stron złożone na rozprawie w dniu 30 października 2017 r.), a i sąd nie znalazł podstaw, by postępowanie dowodowe uzupełnić z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 505 § 1 k.p.c., w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty traci moc, a przewodniczący wyznacza rozprawę i zarządza doręczenie powodowi sprzeciwu razem z wezwaniem na rozprawę. Pozwana skutecznie zaskarżyła wydany w niniejszej sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, domagając się oddalenia powództwa w całości, co uzasadniało wyznaczenie rozprawy i merytoryczne orzeczenie o żądaniu pozwu.

Powód dochodził w niniejszej sprawie zasądzenia na jego rzecz od pozwanej kary umownej, naliczonej na podstawie § 10 ust. 3 zawartej przez strony w dniu 6 sierpnia 2015 r. umowy o dzieło. Zgodnie z tym zapisem umownym, Wykonawca zapłaci Zamawiającemu karę umowną w wysokości 0,5% wartości netto umowy określonej w § 4 za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia usługi niezrealizowanej w terminie.

W myśl art. 483 § 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna).

Z początkowej treści omawianego przepisu ustawy wynika, że kara umowna powstaje wyłącznie w wyniku zawarcia umowy. Dalsza analiza powołanego przepisu nakazuje przyjąć, że karę umowną można zastrzec jedynie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego, bez względu na to, czy świadczenie miało polegać na działaniu czy też zaniechaniu. (por. Zagrobleny, komentarz do art. 483 k.c. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, pod red. prof. dr. hab. E. Gniewka, prof. dr. hab. P. Machnikowskiego, źródło: Legalis). Za niewykonanie zobowiązania pieniężnego kara umowna nie może być skutecznie zastrzeżona - takie postanowienie jest nieważne jako sprzeczne z ustawą (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c.).

Wskazuje się w literaturze przedmiotu, że wysokość kary umownej nie jest limitowana w przepisach prawa, co powoduje, że instytucja ta jest nadużywana i skutkuje zastrzeganiem kar wielkiej wartości, mających często niewiele wspólnego z uszczerbkiem, jaki z tego tytułu ponosi druga strona umowy. Zastrzeżenie takiej wyolbrzymionej kary może być nieważne od początku jako sprzeczne z naturą zobowiązania (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 2 k.c.), a już na pewno winno stanowić podstawę jej miarkowania (art. 484 § 2 k.c.).

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela i przyjmuje za własny pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 października 2015 r. (IV CSK 687/14), zgodnie z którym nieokreślenie w umowie końcowego terminu naliczania kar umownych, ani ich kwoty maksymalnej prowadzi do obciążenia zobowiązanego tym świadczeniem w nieokreślonym czasie, a więc w istocie tworzy zobowiązanie wieczne, niekończące się. Takie ukształtowanie zobowiązania zapłaty kary umownej nie spełnia należącego do jego istoty wynikającego z art. 483 § 1 k.c. wymagania określenia sumy pieniężnej podlegającej zapłacie w związku z niewykonaniem lub nienależytym

wykonaniem zobowiązania niepieniężnego. Wymóg ten jest spełniony, gdy strony z góry określają wysokość kary umownej albo gdy w treści umowy wskazują podstawy do definitywnego określenia jej wysokości.

W ocenie sądu, zawarte w § 10 ust. 3 zawartej przez strony umowy postanowienie kształtujące karę umową nie jest skuteczne, a w konsekwencji nie uzasadnia zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda dochodzonej pozewem kwoty. Postanowienie to nie spełnia bowiem wynikającego z art. 483 § 1 k.c. obowiązku określenia sumy, jaką dłużnik ma zapłacić tytułem kary umownej w przypadku niewykonania czy też nienależytego wykonania zobowiązania. Zapis umowny z § 10 ust. 3 przy ustalaniu wysokości kary umownej odwołuje się wprawdzie do jednoznacznego postanowienia umowy określającego wartość wynagrodzenia za wykonanie prac, tym niemniej umowa nie określa granic „zatrzymujących” naliczanie kary umownej, nie oznacza maksymalnego poziomu kary, którą może zostać obciążona strona pozwana. Takie ukształtowanie zobowiązania zapłaty kary umownej, zdaniem sądu, nie spełnia należącego do jego istoty, a wynikającego z art. 483 § 1 k.c. wymagania określenia sumy pieniężnej podlegającej zapłacie w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania niepieniężnego. Sąd doszedł do przekonania, że aby zastrzeżenie tejże kary umownej uznać za skuteczne, strony winny określić w umowie maksymalną wysokość kary umownej, bądź też termin, do którego najpóźniej może ona być naliczana (co pośrednio również pozwoliłoby na określenie jej maksymalnej wysokości). Przy czym, co należy podkreślić, termin do którego może ona być liczona winien być określony poprzez odwołanie się do zdarzenia przyszłego i pewnego (co jest istotą terminu), a nie - jak uczyniły to strony - poprzez powołanie się na zdarzenie przyszłe i niepewne jako zależne jedynie od woli (działania) jednej strony stosunku prawnego. Taki sposób ukształtowania kary umownej, zdaniem sądu, w sposób niedostateczny precyzuje jej wysokość, tworzy zobowiązanie wieczne, którego wartości nie sposób jest jednoznacznie określić. To zaś sprzeciwia się ustawowej istocie instytucji kary umownej. Sąd zwraca przy tym uwagę, że wynikającej z umowy stron nieprawidłowości określenia kary umownej nie konwaliduje przewidziana w art. 484 § 2 k.c. możliwość miarkowania kary umownej. Wręcz przeciwnie, wzmacnia ona słuszność tezy o konieczności precyzyjnego oznaczenia kary umownej poprzez wskazanie jej maksymalnej wysokości, bądź też terminu, do jakiego może ona być naliczana. Zauważyć bowiem należy, że miarkować można tylko taką karę umowną, której wysokość jest znana i może być w sposób nie budzący wątpliwości określona.

Dalej sąd zauważa, że kara umowna jest formą odszkodowania umownego. Od odszkodowania dochodzonego w trybie art. 471 k.c. różni się jedynie tym, że należy się ona bez względu na wysokość szkody (art. 484 § 1 k.c.), a jej zastrzeżenie w umowie powoduje modyfikację reguł odpowiedzialności kontraktowej w ten sposób, że wierzyciel wykazuje jedynie sam fakt zastrzeżenia kary umownej oraz niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania przez dłużnika. Zastrzeżona przez strony w umowie objętej postępowaniem kara umowna, z uwagi na nieokreślenie końcowego terminu jej naliczania, nie spełnia swej zasadniczej funkcji, tj. funkcji odszkodowawczej. Wysokość naliczonej kary umownej nie ma nic wspólnego z uszczerbkiem, jaki poniósł powód w związku z wykonaniem przez pozwaną zobowiązania po terminie, co również kłóci się z istotą kary umownej i czyni jej zastrzeżenie w umowie stron nieważnym (jako sprzecznym z naturą zobowiązania - art. 353¹ w zw. z art. 58 § 2 k.c.).

Z powyższych przyczyn wywiedzione powództwo podlegało oddaleniu.

Zupełnie ubocznie natomiast sąd zauważa, że gdyby nie podzielić powyższej oceny (i uznać karę umowną za ważnie i skutecznie zastrzeżoną), to i tak wywiedzione powództwo nie zasługiwałoby na uwzględnienie.

Po pierwsze, błędne było zapatrywanie pozwanej, że nie pozostaje ona w zwłoce, albowiem przekazała powodowi całość dokumentacji już w dniu 23 grudnia 2015 r. Należy bowiem zauważyć, że dokumentacja dla potrzeb urządzania lasu została wówczas sporządzona w sposób nieprawidłowy, co wynikało w sposób jednoznaczny ze stycziowego protokołu z jej kontroli (zaakceptowanego również przez przedstawiciela pozwanej). Oczywistym było zaś dla sądu, że obowiązkiem strony pozwanej było przekazanie powodowi prawidłowo sporządzonej dokumentacji. Należy natomiast zauważyć, że słusznie wskazała pozwana, iż kara umowna mogłaby podlegać naliczeniu za okres co najwyżej do dnia 15 kwietnia 2016 r., kiedy to doszło do przekazania przez pozwaną brakującej części dokumentacji (tj. z zakresu

urządzenia lasu) po jej poprawieniu. Pozwana nie może wszak odpowiadać za zwłokę w przekazaniu tej dokumentacji powodowi przez nadleśnictwo, które dokonało jej odbioru.

Po drugie zaś, nie miała racji pozwana, że kara umowna - zgodnie z umową - powinna podlegać naliczeniu wyłącznie od kwoty 129.600 zł, tj. wartości prac, które zostały przez pozwaną wykonane z opóźnieniem. Takie rozumowanie pozwanej pozostaje w sprzeczności z jednoznacznym w tym zakresie zapisem § 10 ust. 3 umowy, który wyraźnie odwołuje się do wartości netto całej umowy, tj. do kwoty 987.969,67 zł.

Bez wątpienia jednak, kara umowna podlegałaby miarkowaniu i koniecznym byłoby jej obniżenie. Zgodnie z art. 484 § 2 k.c., jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana. W rozpoznawanej sprawie zachodzą obie te przesłanki. Należy zauważyć, że opóźnienie pozwanej dotyczyło jedynie części umowy, której wartość odpowiadała kwocie 129.600 zł brutto (stanowiącej zaledwie około 10% wartości całej umowy). W tej sytuacji naliczanie kary umownej od wartości całego zobowiązania czyniłoby tę karę rażąco wygórowaną. W istocie doprowadziłoby do sytuacji, że zaledwie kilkumiesięczne opóźnienie w wykonaniu zobowiązania powoduje, iż kara umowna przewyższa kilkukrotnie wartość wykonanej z opóźnieniem części zobowiązania. Wziąć należałoby również pod uwagę, że pozwana nie uchylała się od wykonania całości zobowiązania i współdziałała z powodem w realizacji tej jego części, która początkowo zrealizowana została nieprawidłowo. W toku procesu powód nie wykazał również, by na skutek opóźnienia pozwanej w realizacji części umowy poniósł szkodę i to w wartości choćby zbliżonej do wartości umowy, która zrealizowana została z opóźnieniem.

Biorąc wszystkie te okoliczności pod uwagę sąd uznał, że gdyby uznać karę umowną za skutecznie zastrzeżoną, to i tak należałoby ją obniżyć do kwoty 59.531,79 zł, wyliczonej jako iloczyn 113 dni opóźnienia i kwoty 526,83 zł (tj. 0,5% pomnożonych przez wartość netto wykonanej z opóźnieniem części umowy odpowiadającą kwocie 105.365,85 zł).

W konsekwencji wyłącznie do tej kwoty dokonane przez powoda potrącenie z należnym pozwanej wynagrodzeniem uznać należało za skuteczne. Skuteczność zaś potrącenia w tym zakresie powodowałaby, że cała przysługująca powodowi należność z tytułu kary umownej uległa umorzeniu (art. 498 k.c.), a tym samym wywiedzione powództwo i z tej przyczyny podlegałoby oddaleniu.

To mając na uwadze, w punkcie 1. wyroku, sąd oddalił powództwo jako bezzasadne.

O poniesionych przez strony kosztach procesu, w punkcie 2. wyroku, sąd orzekł na podstawie art. 108 k.p.c. i art. 98 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c.

Powód przegrał proces, a w konsekwencji zobowiązany był do zwrotu na rzecz pozwanej poniesionych przez nią kosztów procesu. Na koszty procesu poniesione przez pozwaną składały się: opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 10.800 zł (ustalone na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych), co stanowiło łącznie 10.817 zł podlegające zasądzeniu od powoda na rzecz pozwanej.

/-/ SSO Tomasz Józkowiak